

HIJ IS MIJN OREN

Stichting Signaalhond helpt bazen hun hond op te leiden

Tekst en foto's: Eefje van Sloten-Bronsveld (www.doglogix.nl) en Martin de Jong

Het leven om ons heen zit vol geluiden. Mensen die niet alle geluiden kunnen horen missen dus vaak erg veel in het leven. Zulke mensen zijn auditief beperkt en horen bijvoorbeeld niet dat er achter hen getoeterd wordt of dat de deurbel gaat. Hun leven kan door de auditieve beperking zo sterk beïnvloed worden dat ze als het waren opgesloten raken in hun beperking en de sociale contacten kunnen ernstig verschromelen. Als iemand nooit open doet, dan gaat men daar ook niet meer spontaan even langs om een praatje te maken. Ook kan het heel beangstigend zijn om de straat op te gaan zonder de omgevingsgeluiden te horen, vooral voor mensen die later in het leven (plots) doof of slechthorend zijn geworden.

Er zijn allerlei technische hulpmiddelen, bv lichtflitsers, versterkers, hoorapparaten, maar die hebben allemaal hun beperkingen – en werken dus vaak niet optimaal.

HELPEDE HOND

Een Signaalhond kan een groot verschil maken in het leven van zo iemand. Een Signaalhond is letterlijk de oren van zijn baasje, als hij iets hoort dan zal hij dat zijn baasje duidelijk maken! Meestal werkt dat door even de baas aan te tikken met de voorpoot, of door tegen de baas op te springen, of soms gewoon een gat in de lucht te springen! Soms is de geluidsbron voor de baas al duidelijk, maar zo niet dan kan de baas de hond vragen 'waar' het geluid is, en dan brengt de hond de baas bij de bron van het geluid. Dit kan de voordeur zijn, de magnetron, iemand die de naam van de baas roept, achteropkomend verkeer, etc.

PROFESSIEEEL

In andere landen worden Signaalhonden vaak opgeleid door een professionele trainer en dan bij de eigenaren geplaatst - zoals dat in Nederland dus gaat met een blindengeleidehond. Onder begeleiding van Stichting Signaalhond Nederland wordt een signaalhond meestal door de eigen baas opgeleid. Dit werkt beter omdat hond en baas elkaar sneller en op een dieper niveau gaan aanvoelen en de training op geluiden en de algemene opvoeding

veel specifiek zal zijn. Het verschilt sterk tussen de diverse eigenaren welke geluiden ze gesignaleerd willen hebben door de hond. Een jonge vader wil graag dat zijn hond op zijn huilende kinderen signaleert, een oudere vrijgezel zal dat juist niet willen...

Een ander groot voordeel vloeit voort uit het feit dat de eigenaar zelf de commando's aan de hond leert. In andere landen wordt de kant-en-klare hond aan de eigenaar gegeven. In de praktijk blijkt het vaak voor te komen dat de baas het aangeleerde gedrag niet goed onderhoudt - uit onwetendheid bijvoorbeeld. Als het gedrag door de eigenaar zelf aan de hond geleerd wordt, dan is het onderhouden van dat gedrag een logisch gevolg. Daarnaast is er natuurlijk ook een niet onbelangrijk kostenvoordeel.

VRIJWILLIGERS EN PROFS

Het is natuurlijk niet makkelijk om zelf een Signaalhond op te leiden. Daarom is Stichting Signaalhond Nederland in 2006 begonnen om mensen te ondersteunen bij het opleiden van hun eigen hond. De stichting bestaat uit vrijwilligers en professionele trainers/gedragstherapeuten die speciaal zijn opgeleid om dit werk met doven en slechthorenden te doen. Koppels krijgen zoveel begeleiding als ze nodig hebben – dat kan variëren van elke twee weken een les van twee uur tot eens per zes maanden een uurtje opfriscursus onder het genot van een kopje thee.

De kosten van zulke individuele trainingen worden in sommige gevallen vergoed door de zorgverzekeraar, in andere gevallen kunnen donateurs of sponsors helpen en af en toe kan de eigenaar het zelf betalen.

WEL OF NIET?

Een goede Signaalhond zal aanvankelijk op elk geluid reageren en de eigenaar dus te pas of te onpas storen. Langzamerhand zal de hond echter leren dat sommige geluiden voor de baas niet interessant zijn omdat hij ze verder negeert en dat andere geluiden belangrijker (en leuker!) zijn. Vaak zal op de leukste geluiden veel enthousiaster worden gesignaleerd. Roepende mensen, ook als die de naam van de hond roepen, worden over het algemeen genegeerd. Maar als mensen de naam van het baasje roepen zal de hond signaleren en het baasje naar de roepende persoon brengen. Toeterende auto's moeten gesignaleerd worden als hond en baas op straat lopen en vooral als de auto van achteren komt, maar meestal niet als hond en baas rustig thuis zitten. De hond moet leren om onderscheid te maken tussen geluiden die wel en niet belangrijk zijn, en wanneer, maar ook de geluidsbron kunnen lokaliseren. Daarnaast moet de hond vasthoudend zijn als hij zijn eigenaar iets duidelijk wil maken, want die kan door andere dingen zijn afgeleid.

In een kantooromgeving moet de Signaalhond wel signaleren als de mobiel van de baas, voor sms, afgaat of als er iets van het bureau valt, maar niks doen als ze aan anderen toebehoren, want daar heeft de baas dus geen belang bij. De context is dus heel bepalend.

Een Signaalhond is ook een gewone hond, dus hij zal ook reageren op geluiden die hij zelf wel interessant vindt. Als de baas op zijn hond let, dan kan een wandeling heel wat leuker worden: de hond reageert passief (dus alleen door er zelf naar te kijken) op vogels en eenden, kinderen, herten, straaljagers en andere geluidsbronnen waarvoor niet gesignaleerd hoeft te worden. Het leuke is dat de baas op die manier soms wel meer vliegtuigen of vogels 'hoort' dan een horende persoon!

Een blauw dekje betekent: 'Ik ben nog in opleiding'.

GESCHIKT

Niet iedere hond is geschikt om Signaalhond te worden. De voornaamste eisen waar bij de selectie naar gekeken wordt zijn of de hond alert en vrolijk reageert op geluiden en of de hond 'normaal' met mensen en dieren om kan gaan. Liefst moet de hond ook op een positieve manier op onaangename geluiden zoals donder en vuurwerk reageren. Als de hond na het horen van een schot angstig wegkruipt, dan is dat veel minder handig voor zijn eigenaar dan dat de hond de baas attent maakt dat er geschoten wordt. Verder moet de hond goed gesocialiseerd zijn. De training begint altijd met de normale opvoeding, het liefst op een gewone hondenschool. Deze hondenscholen kunnen bij de stichting extra informatie en begeleiding krijgen.

Na de basisopvoeding begint de specialisatie voor signaalhond pas. Hoelang er gewacht wordt met de start van de signalerings-specialisatie hangt sterk af van de leeftijd van de hond, is het een pup of herplaatste hond.

Het signaleren blijkt niet zozeer een raskenmerk te zijn maar meer een individueel kenmerk. In praktijk voldoen bijvoorbeeld Witte Herders, Border Collies, Australian Coolies (of Koolies),

ONBEKENDE SPREEKT EIGENAAR VAN SIGNAALHOND AAN...

Onbekende: 'Is dat nu zo'n hond die bommen opspoot?'

'Nee, hij is een Signaalhond. Een signaalhond helpt doven en slechthorende mensen bij het signaleren van bepaalde geluiden.'

'Ah, dat is knap! Kan hij dan met zijn poten dit...?' (doet met haar handen een soort gebarentaal na)

'Nee, helaas niet.. maar u brengt me op een idee, misschien moet ik het hem leren. Hij kan met zijn oren wel horen wat ik niet kan horen....'

'Oh.. maar uh... hoe kan een dove het commando geven?'

Ik, met een oog zoekend of Frans Bäuer van Banana Split niet ergens stond: 'Maar dove mensen kunnen meestal wel praten hoor.'

'Oh, ja?! Goh...'

Demonstratie op de open dag. Doerak de Labradoodle doet het voor.

Australian Koolie Khordo signaleert: 'Hé baas, ik hoor wat'.

diverse terriers, retrievers en ook kruisingen allemaal prima. Bij sommige rassen is het 'normale' rasgedrag wel een punt van zorg - bijvoorbeeld drijfgedrag bij Border Collies.

Er zijn grofweg twee verschillende soorten Signaalhonden:

- Door de Stichting Signaalhond Nederland geaccrediteerde Signaalhonden. Dit zijn volwaardige Hulphonden in de zin van de wet. Het koppel hond/baas heeft dus het recht om overal in Nederland te komen – ook op plaatsen waar een hond normaal niet is toegestaan. De hond heeft ook gratis toegang tot het openbaar vervoer in EU landen. De Signaalhond mag zelfs mee in de cabine van het vliegtuig en hoeft dus niet gekooid in het ruim.
- Gewone huishonden die ook signaleren – veelal alleen in de huis-tuin-en-keukensituatie. De gewone huishond heeft geen bijzondere rechten.

EXAMEN

Voordat een Signaalhond officieel geaccrediteerd kan worden moet het koppel examen doen. Dit examen wordt afgenomen door examinatoren van de Stichting Signaalhond Nederland. Bij dit examen wordt niet alleen de signaleringscapaciteit van de hond getest, maar wordt ook sterk gelet op de sociale aspecten van het koppel - dus ook dat de baas zijn hond goed kan begeleiden en lezen: het koppel moet bewijzen dat het zich in de drukke stad en in de winkels dusdanig gedraagt dat het overige publiek geen hinder ondervindt. Een officiële Signaalhond mag zijn behoefte vaak alleen op commando en op speciaal daarvoor aangewezen plekken doen. Dit is belangrijk omdat de hond mee moet kunnen naar grote overdekte winkelcentra, stations, luchthavens waar dus absoluut geen hondentoiletfaciliteiten zijn.

Als een koppel onverhoopt zakt voor het examen dan bestaat er de mogelijkheid om een herkansing aan te vragen. In de regel wordt dat herkansingsexamen dan binnen twee maanden afgenomen. Indien er geen herexamen mogelijk is of als het herexamen negatief uitpakt, dan moet het vestje en de ID pas worden teruggegeven aan de stichting. Eventueel kan dan een jaar later weer examen gedaan worden nadat het koppel weer is begeleid door een trainer van de stichting. Gelukkig komt het zelden voor dat het niveau van de koppels veel daalt. Wel kiezen de bazen ervoor dat hun hond met pensioen mag en verder gaat als signalerende huishond.

ORANJE EN BLAUW

Slaagt het koppel voor het examen dan krijgen ze een oranje-gekleurig vest met daarop het logo van de stichting en de teksten 'Signaalhond' en 'Niet aanhalen' en een identificatiepasje dat een jaar lang geldig blijft. Er moet namelijk elk jaar opnieuw examen afgelegd worden zodat de stichting er zeker van kan zijn dat honden die in haar vest lopen van onbesproken gedrag zijn. Signaalhonden in opleiding krijgen (desgewenst) een blauw vest. Met dit blauwe vest hebben ze al wat rechten – maar die zijn dus nog niet absoluut.

Stichting Signaalhond Nederland organiseert ook groepstrainingen, wandeldagen, open dagen en lezingen. Deelname aan dergelijke evenementen is in principe gratis. Bij zulke evenementen kunnen koppels veel van elkaar leren. Simpelweg door te zien wat een ander allemaal aan zijn hond heeft geleerd, wordt men getriggerd om dat ook aan de eigen hond te leren. De eigenaren betalen een kleine jaarlijkse bijdrage, hiervan worden de examens bekostigd, een deel van de administratieve overhead en ook het vestje van de hond.

'STICHTING SIGNAALHOND NEDERLAND HELPT AUDITIEF BEPERKTEN HUN OOR OP TE LEIDEN!'

Stichting Signaalhond Nederland is lid van de overkoepelende organisatie Assistance Dogs Europe (ADEu). Deze organisatie bepaalt mede de regels waaraan hulphondenkoppels en deelnemende organisaties moeten voldoen en lobbyt op nationaal en internationaal niveau voor de rechten van hulphondenkoppels.

Stichting Signaalhond Nederland geeft in februari en maart 2012 een speciale cursus aan twintig hondentrainers en gedragstherapeuten. Na deze training zal de stichting beschikken over een landelijk dekkend netwerk van Signaalhondteamtrainers. Wij zullen dan nog beter in staat zijn om onze slogan waar te maken.

Voor meer informatie: www.stichtingsignaalhond.nl